

Αιδ. Π. Σωκράτης Παπαγεωργίου
Εφημέριος Ιερού Ναού Αγ. Κυρίλλου & Μεθοδίου
Ολυμπ. Χωριού Αχαρνών

*Μπορεί η Ενορία να σχεδιάσει και να υλοποιήσει
δράσεις με όρους σύγχρονου management ;
Η εφαρμογή της ανάλυσης SWOT σε ενδοενοριακές δραστηριότητες.*

Μπορεί η Ενορία να σχεδιάσει και να υλοποιήσει δράσεις με όρους σύγχρονου management ;

Εισαγωγή

Από τα πρώτα χρόνια της ζωής της Εκκλησίας, εμφανίζεται η έννοια της ενορίας, καταρχάς σαν μια εικόνα «εκκλησίας εν ορίοις», μιας σαφώς περιεγραμμένης και τοποθετημένης οντότητας στον χώρο, επεκτεινόμενης στον χρόνο, όπως άλλωστε και η ίδια η έννοια της Εκκλησίας. Ήδη από τον 4^ο αιώνα, έχουμε την εμφάνιση των πρώτων ενοριών, που δεν είναι τίποτε άλλο παρά η φυσική εξέλιξη της διαρκώς αναπτυσσόμενης Εκκλησίας, όπως παραδόθηκε από τους Αποστόλους, την δε συνέχεια αυτής της αύξησης, παρατηρούμε μέχρι τις μέρες μας, παρατηρώντας τις ενορίες που απαρτίζουν τις σύγχρονες μητροπόλεις.

Οι ενορίες αποτελούν το μικρότερο κύτταρο που αναγεννά, αναζωογονεί και διαιώνίζει την γνήσια ανόθευτη εκκλησιαστική παράδοση όλων αυτών των αιώνων, πάντοτε σε πλήρη σύνδεση και συνάφεια προς το εκκλησιαστικό κέντρο, την επισκοπή, στην οποία άλλωστε όλοι αναφέρονται.

Η Εκκλησία, ως θεοίδρυτος θεσμός, έχει προφανώς την Θεϊκή και Ιερή της πλευρά, όμως αποτελεί και μια κοινωνία προσώπων, διαφορετικών ανθρώπων που τους ενώνει η κοινή πίστη και ομολογία στον Σταυρωθέντα και Αναστάντα Κύριο Ιησού Χριστό. Και σε αυτήν ακριβώς την ανθρώπινη της πλευρά, τοποθετούνται οι δραστηριότητες που κατά καιρούς οργανώνονται και υλοποιούνται, με σκοπό Εκκλησιοκεντρικό και Χριστοκεντρικό. Πως οργανώνονται αυτές οι δράσεις ; Μπορεί ο Εκκλησιαστικός Οργανισμός να υιοθετήσει πρακτικές σύγχρονου management προκειμένου να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της εποχής; Η παρούσα μελέτη έχει σαν σκοπό να αναδείξει αυτό ακριβώς το θέμα.

Η Ενορία και οι δραστηριότητες της.

Από τα πρώτα χρόνια της Εκκλησιαστικής ζωής, την εποχή των Αποστόλων, έγινε φανερό πως η νέα πίστη ενδιαφερόταν όχι μόνον για την πνευματική καλλιέργεια των πρώτων Χριστιανών, αλλά προσπαθούσε να ικανοποιήσει και τις απλές βιοτικές ανάγκες και μέριμνες των πρώτων κοινοτήτων. Γι' αυτό άλλωστε και εμφανίστηκαν οι κοινές τράπεζες, η διακονία των χηρών και των ορφανών, η χειροτονία των πρώτων Διακόνων και όλα όσα επιβεβαιώνονται από τις μαρτυρίες της Γραφής, κυρίως του βιβλίου των Πράξεων των Αποστόλων. Παράλληλα, έχουμε το κηρυκτικό έργο, το έργο της κατήχησης, όπως το έχουν αναλάβει οι Απόστολοι και οι συνεχιστές τους. Μπορούμε έτσι να διακρίνουμε :

- Το διδακτικό και κηρυκτικό έργο, οργανωμένο από τους Αποστόλους
- Το προνοιακό και φιλανθρωπικό έργο, όπως το διαχειρίζονται οι πρώτοι Διάκονοι, ως βοηθοί των Αποστόλων.

Παρόλο που έχουν περάσει πολλά χρόνια από εκείνη την εποχή, οι δύο αυτοί άξονες παραμένουν ενεργοί και είναι παρόντες μέχρι τις μέρες μας, με κάποιες όμως διαφοροποιήσεις. Ο λόγος είναι απλός : Όπως και στην Αποστολική Εποχή, η Εκκλησία μεταχειριζόταν όλα τα θεμιτά μέσα προκειμένου να ενδυναμώσει τις τάξεις των πρώτων Χριστιανών, έτσι και σήμερα η Εκκλησία, εξελισσόμενη, ακολουθεί τις προκλήσεις και ενσωματώνει τα διδάγματα της σύγχρονης εποχής, με έναν τρόπο μοναδικό. Χωρίς να αλλοιώνεται ο πυρήνας της διδασκαλίας, αλλά με ένα μήνυμα πάντοτε επίκαιρο, διαχρονικό και οικουμενικό. Και αυτό γιατί είναι ζωντανό Σώμα Χριστού και όχι κάποιο παρωχημένο ιδεολόγημα, απολίθωμα ενός ένδοξου παρελθόντος.

Αν θέλαμε να δώσουμε κάποια παραδείγματα ενοριακών δραστηριοτήτων, θα μπορούσαμε να παραθέσουμε τα εξής :

- Κατηχητικά σχολεία παιδιών και ενηλίκων
- Κατασκηνώσεις παιδιών και ενηλίκων
- Εθελοντική διακονία ασθενών σε νοσοκομεία ή κατ' οίκον
- Προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης παιδιών
- Κοινωνικά φροντιστήρια
- Δημιουργία μουσικών συνόλων (οργανικής μουσικής, χορωδίας, ψαλτικής τέχνης)
- Δημιουργία ομάδων λειτουργικών τεχνών (αγιογραφία, ψηφιδωτό)
- Εκμάθηση κατασκευής υλικών προς λατρευτική χρήση (πρόσφορο, θυμίαμα)
- Εκπαιδευτικές και Προσκυνηματικές εκδρομές.

Προφανώς ο κατάλογος αυτών των δραστηριοτήτων μπορεί να μεγαλώσει και άλλο, όμως υπάρχει κάτι το οποίο πρέπει να χαρακτηρίζει όλες αυτές τις δραστηριότητες. Θα πρέπει να έχουν Χριστοκεντρικό και Εκκλησιολογικό χαρακτήρα. Τι σημαίνει αυτό ; Θα πρέπει να προάγουν την ένωση και σύνδεση όλων μέσα στην Εκκλησία, ανεξαρτήτως προέλευσης, τάξης, οικονομικής δυνατότητας ή άλλων περιορισμών και βέβαια, ο συνεκτικός ιστός όλων πρέπει να είναι ο Χριστός, στον οποίο όλοι αναφερόμαστε και πάντα ακουμπούμε, εκεί που νοηματοδοτείται όλη η ύπαρξη μας. Σε διαφορετική περίπτωση, όλα αυτά είναι κενά περιεχομένου, αφού σίγουρα άλλες κοινωνικές ομάδες

μπορούν – κάποιες ήδη το κάνουν – να πραγματοποιήσουν όλες αυτές τις δράσεις με μεγαλύτερη επιτυχία. Χωρίς τη σύνδεση με το κέντρο της ζωής μας, τον Χριστό, κινδυνεύουμε να μετατραπούμε σε μια ΜΚΟ, όπως άλλωστε συνέβη και σε πολλές προτεσταντικές ομολογίες, ιδίως της Γερμανίας, τη δεκαετία του '50. Το αποτέλεσμα αυτής της τακτικής, δηλαδή της ενασχόλησης με διάφορες κοινωνικές δραστηριότητες, αποστεωμένες όμως από τον Χριστό, οδήγησε σε αδιέξοδα και σε κίνδυνο ακόμη και για την ύπαρξή τους.

Ένας από τους κινδύνους που αντιμετωπίζει η Εκκλησία όταν αναλαμβάνει δραστηριότητες και πρωτοβουλίες, είναι η – αναπόφευκτη – διάκριση στους «μεν» και στους «δε», στα δικά μας παιδιά και στους άλλους. Αυτό όμως είναι μια ξεκάθαρη διαστρέβλωση του δόγματος και του Ευαγγελίου. Σε όλο το κήρυγμα του Σωτήρα μας, είναι ξεκάθαρο το «άνοιγμα» προς τον πλησίον, ακόμα και αν εμείς, προσχηματικά, δεν μπορούμε να αντιληφθούμε ποιος είναι ο «πλησίον». Ακόμη, είναι ξεκάθαρη η οδηγία Του να μην βοηθούμε αυτούς, από τους οποίους περιμένουμε την ανταπόδοση, αυτό είναι το συνηθισμένο, έτσι θα έκαναν όλοι. Από εμάς ζητείται η υπέρβαση των προσωπικών μας ιδεοληψιών, του εγωισμού μας εντέλει. Αυτή η υπέρβαση δίνει νόημα και υπόσταση στη ζωή του χριστιανού.

Η εφαρμογή της ανάλυσης SWOT στο σχεδιασμό και την εκτέλεση ενοριακών δραστηριοτήτων.

Η ανθρώπινη διάσταση της Εκκλησίας ζει σε αυτόν τον κόσμο, μάχεται για αυτόν τον κόσμο και τη σωτηρία του, με την εσχατολογική προοπτική που δίνει ο Χριστός και η ένωση μαζί του, και αναπόφευκτα κάνει χρήση όλων των μεθόδων και των εργαλείων που της παρέχονται. Ένα από αυτά τα εργαλεία είναι και η ανάλυση SWOT. Η λέξη SWOT φτιάχτηκε από τα αρχικά γράμματα 4 λέξεων στα Αγγλικά, των εξής :

(S)trengths, (W)eaknesses, (O)pportunities, (T)hreats ,

που μεταφραζόμενα σημαίνουν :

Δυνατά σημεία, Αδυναμίες, Ευκαιρίες, Απειλές.

Είναι μια ανάλυση που χρησιμοποιείται στο σύγχρονο management, προκειμένου να σχεδιαστεί μια δράση, μια ενέργεια ή να ληφθεί μια απόφαση. Για να μπορέσουμε να διαπιστώσουμε εάν η συγκεκριμένη προσέγγιση μπορεί να εφαρμοστεί σε μια ενοριακή δραστηριότητα, θα πάρουμε το παράδειγμα μιας από αυτές και συγκεκριμένα, το σχεδιασμό και υλοποίηση ενός καλοκαιρινού προγράμματος δημιουργικής απασχόλησης για παιδιά και αφού προχωρήσουμε στην ανάλυση του, θα δούμε πως αυτή η ανάλυση θα μας οδηγήσει στον καλύτερο σχεδιασμό της.

Strengths – Δυνατά σημεία • Μεγάλο πλήθος δυνητικά συμμετεχόντων • Δράση που απευθύνεται σε όλες τις κοινωνικές και οικονομικές τάξεις • Αυξημένο κύρος λόγω του Εκκλησιαστικού Οργανισμού • Μέρος του Κατηχητικού προγράμματος της Εκκλησίας • Εμπειρία από αντίστοιχα προγράμματα • Εθελοντική προσφορά	Weaknesses – Αδύνατα σημεία • Οργανωτικά προβλήματα λόγω πλήθους συμμετεχόντων • Ανομοιογένεια των συμμετεχόντων • Προκατάληψη για τα εκκλησιαστικά πράγματα • Δράσεις που φαινομενικά απέχουν από τον πυρήνα της λατρείας • Έλλειψη πόρων • Έλλειψη ικανά καταρτισμένων στελεχών
Opportunities – Ευκαιρίες • Η ανάγκη για δημιουργική απασχόληση εκτός των τετριμμένων • Η ανάγκη για επιστροφή στη συντροφικότητα, στα κοινωνικά ανοίγματα • Η λύση στα υπαρκτά προβλήματα διαπαιδαγώγησης των παιδιών, ιδιαίτερα στις μεγαλουπόλεις • Ποιμαντική εγρήγορση και νήψη του ποιμένα και των στελεχών της ενορίας • Πληροφόρηση των καλών έργων της ενορίας και προβολή αυτών • Η ενασχόληση με τον άνθρωπο, ως παράγοντας αναζωογόνησης και ευαισθητοποίησης.	Threats – Απειλές • Ο απομονωτισμός που προβάλλει ο σύγχρονος τρόπος ζωής • Το αναπόφευκτο «κλείσιμο» του καθενός στον εαυτό του • Παρόμοιοι οργανισμοί που παρέχουν συναφή προγράμματα και εμπειρίες • Αυτοδικαίωση και έπαρση του ποιμένα και των στελεχών του • Μη ικανοποιούμενες φιλοδοξίες – προσδοκίες των εμπλεκομένων • Κακή προβολή, σκανδαλοθηρία • Η κόπωση που επέρχεται με τη συνεχή ενασχόληση με τους ανθρώπους και κυρίως με τα προβλήματά τους.

Σκιαγραφώντας λοιπόν μια ενοριακή δράση, θα πρέπει να σχεδιάσουμε έναν παρόμοιο πίνακα, προκειμένου να μπορέσουμε να οργανώσουμε καλύτερα αυτή τη δράση και να δώσουμε τις καλύτερες κατευθύνσεις στην ομάδα μας. Δεν θα πρέπει ποτέ να ξεχνούμε πως η επιτυχία του εγχειρήματος θα κριθεί από το πόσο καλά έχουμε επικοινωνήσει το όραμα μας στην ομάδα μας και πόσο έχουμε αντιληφθεί αντίστοιχα την κατανόηση του από αυτήν. Η ύπαρξη μιας ομάδας που μπορεί να μοιραστεί μαζί μας το ίδιο όραμα, συγκεντρώνει πολλές πιθανότητες επιτυχούς κατάληξης της δράσης.

Με μια πιο προσεκτική ματιά στα τεταρτημόρια του πίνακα, παρατηρούμε τα εξής :

- Ο πίνακας λειτουργεί με δύο αντίθετα ζευγάρια, το ζευγάρι «Δυνατά – Αδύνατα σημεία» και το ζευγάρι «Ευκαιρίες – Απειλές». Το πρώτο ζευγάρι συγκεντρώνει τα εσωτερικά χαρακτηριστικά, τα θεμελιώδη δομικά στοιχεία που προκύπτουν από τον οργανισμό, ενώ το δεύτερο ζευγάρι διαπραγματεύεται τους «εξωτερικούς

παράγοντες» που επηρεάζουν τη δράση, γι' αυτό και αναπροσαρμόζεται σε κάθε περίπτωση.

- Άλλη μια αλληλεπίδραση που υπάρχει, είναι το δίπολο «Δυνατά σημεία – Απειλές» και «Αδύνατα σημεία – Ευκαιρίες». Αυτό συμβαίνει γιατί τα δυνατά σημεία του οργανισμού γίνονται αντικείμενο «πειρασμού», «διαβολής» με αποτέλεσμα να γεννώνται συνεχώς απειλές, ενώ αντίστοιχα, τα αδύνατα σημεία του οργανισμού οδηγούν σε αυτοσχεδιασμό, σε σκέψεις πέρα από τα συνηθισμένα (thinking out of the box) και μπορούν να γεννήσουν ευκαιρίες και διεξόδους που δεν είχαμε αρχικά φανταστεί.

Από τα παραπάνω προκύπτει πως η ικανότητα του ηγέτη συνίσταται στο να αναγνωρίζει τότε τα δυνατά σημεία θα γίνουν αντικείμενο αντιδράσεων και θα ξεκινήσουν μια πολεμική εναντίον του και αντίστοιχα, τότε θα μπορεί να αυτοσχεδιάζει, να υπερπηδά εμπόδια και να λειτουργεί πέρα από τα συνηθισμένα, κάνοντας την υπέρβαση του, αναλογιζόμενος τα αδύνατα σημεία του οργανισμού που προΐσταται. Θα υπήρχε άραγε πρόοδος στον κόσμο, αν όλοι σταματούσαμε μπροστά στα προβλήματα που πάντοτε θα ορθώνονται, χωρίς να προσπαθούμε να τα υπερκεράσουμε; Την υπέρβαση του καθενός ζητά από μας ο Κύριος και όχι τα συνηθισμένα.

Ο κίνδυνος από την εφαρμογή της ανάλυσης S.W.O.T.

Επανερχόμενοι στον αρχικό τίτλο της εργασίας μας, αν μπορεί δηλαδή η Εκκλησία να σχεδιάσει και να υλοποιήσει δράσεις με πρακτικές σύγχρονου management, κατανοούμε πως φυσικά και είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν σύγχρονα επιστημονικά εργαλεία για να βοηθήσουν τον ποιμένα – ηγέτη να ανταποκριθεί στο ρόλο του που δεν είναι άλλος από την εφαρμογή των διδαχών του Κυρίου, την διάδοση του Ευαγγελικού λόγου, κατά τα πρότυπα των Αποστόλων, την συνεχή και αδιάλειπτη ομολογία πίστεως στο ποίμνιο του. Ελλοχεύει κάποιος κίνδυνος από αυτήν την χρησιμοποίηση τεχνικών που μοιάζει να μην έρχονται από την παράδοση της Εκκλησίας ; Φυσικά και ένας τέτοιος κίνδυνος είναι υπαρκτός, υπό προϋποθέσεις και αυτές είναι :

- Όταν η χρήση αυτών των τεχνικών μετατραπεί σε κατάχρηση, σε άκριτη και χωρίς έλεγχο χρησιμοποίησή τους. Η Εκκλησία έχει ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που την κάνει μοναδική, να εγκολπώνει κάθε τι το κοσμικό, το «γήινο» και να το μετασχηματίζει σε «πνευματικό μάννα», σε θεόσταλτο ταλέντο. Έτσι συμβαίνει και με τα σύγχρονα εργαλεία, τα οποία άλλωστε αποτελούν δημιουργήματα του ανθρώπινου μυαλού, δηλαδή «ευγενική παραχώρηση του Θεού».
- Όταν αυτά τα εργαλεία χρησιμοποιούνται αποστεωμένα από το κέντρο της λατρευτικής ζωής της Εκκλησίας, πέρα από το Μυστήριο του Σταυροαναστάσιμου Κυρίου, αυτού που είναι «πάντοτε εσθιόμενος και μηδέποτε δαπανώμενος, αλλά τους μετέχοντας αγιάζει».

Αν ήθελα με πολύ απλά λόγια να το περιγράψω διαφορετικά, θα συνιστούσα σε όποιον προσπαθεί να σχεδιάσει και να υλοποιήσει μια οποιαδήποτε δράση με κέντρο την εννοιακή ζωή, να απαντήσει σε δύο βασικά ερωτήματα :

- Αυτό που σκέπτομαι να υλοποιήσω, είναι αρεστό στον Θεό, θα τύγχανε της επιδοκιμασίας του;
- Αυτό που σκέπτομαι να υλοποιήσω, μήπως δεν βοηθά κανέναν και τίποτα, αλλά τρέφει μόνο την δική μου ματαιοδοξία;

Επίλογος

Από όλα τα παραπάνω καθίσταται σαφές πως η Εκκλησία μπορεί να κάνει χρήση σύγχρονων μεθόδων διαχείρισης και υλοποίησης δράσεων, αρκεί να είμαστε προσεκτικοί στη χρήση αυτή, έτσι ώστε να μην αποκλίνουμε επικίνδυνα από την βασική αρχή, την «πέτρα» της ομολογίας μας, το ίδιο τον Κύριο. Όταν θα αισθανόμαστε την αόρατη παρουσία Του σε ό,τι κάνουμε, τότε θα μπορούμε με ασφάλεια να συμπεράνουμε πως ακολουθούμε τον σωστό δρόμο.